

Polypores de France et d'Europe

Bernard Rivoire

BOEKBESPREKINGEN

Rivoire, B. 2020. *Polypores de France et d'Europe*. Mycopolydev, Orléans. ISBN 978-2-9571044-0-6. Prijs €135 (boek te bestellen bij de auteur: bernard.rivoire@club-internet.fr)

Polyporen vormen een tot de verbeelding sprekende groep paddenstoelen. Er zijn weinig groepen waar in de loop der jaren zoveel boeken over zijn verschenen. Het is een heterogene groep van soorten, die één verbindend kenmerk hebben: het hymenium is namelijk gaatjesvormig (niet te verwarren met de van het hoedvlees te scheiden buisjes van boleten). Daarmee is de groep makkelijk te onderscheiden van andere groepen paddenstoelen. In het voorjaar van 2020 is een monumentaal overzichtswerk verschenen van de Europese polyporen, het resultaat van 40 jaar intensief

zoeken en beschrijven, microscopiseren en studeren. Het is een 'turf' van 3,7 kg, 874 bladzijden in klein lettertype met sleutels en uitvoerige beschrijvingen van 414 soorten in 122 geslachten (Ryvarden & Melo behandelen ca. 400 soorten). Tot zover de getallen.

Van alle soorten is een uitgebreide beschrijving opgenomen, altijd gebaseerd op eigen waarnemingen en niet overgenomen van anderen. Leuk is dat van alle wetenschappelijke namen de betekenis wordt gegeven. Verder zijn er een of enkele foto's van het vruchtlichaam en microscoopfoto's van sporen, incidenteel ook van andere microscopische structuren. De habitusfoto's zijn mooi en van prima kwaliteit. Van een klein aantal zeer zeldzame of recent beschreven soorten ontbreken foto's. De auteur geeft toe geen talent te hebben voor tekenen; vandaar dat is gekozen voor microscopische sporenfoto's, steeds bij 1000× in congorood, soms ook in andere media. De sporenfoto's geven de sporenvorm goed weer, maar zijn vaak onscherp door de sterke vergroting. Ook is op de foto's fijne ornamentatie zoals bij de Dennenmoorder (*Heterobasidion annosum*) niet goed zichtbaar. Wat ons betreft zijn goede tekeningen van sporen, hyphen en cystiden altijd het duidelijkst. Anderzijds is het een verademing dat de soortbeschrijvingen uitmunten in nauwkeurigheid en detail waardoor dit standaardwerk lang zijn waarde zal behouden.

De schrijver blijft wat betreft de soortsoepvatting gelukkig enigszins conservatief, zodat er niet al te veel radicale wijzigingen in soortsomgrenzing zijn. Wel zijn recente resultaten van genetisch onderzoek verwerkt (de auteur was daar vaak ook bij betrokken). Daardoor zullen we wel moeten wennen aan veel nieuwe namen, ook al valt niet te voorspellen of dat blijvertjes zullen worden. Voorbeelden: Berkenzwam *Fomitopsis betulina* voor *Piptoporus betulinus*, Kleine kaaszwam (*Skeletocutis nivea*) is een Aziatische soort en wat in Europa zo werd genoemd blijken twee genetisch wel maar morfologisch (nog) niet te scheiden soorten te zijn: *S. nemoralis* en *S. semipileatus*. Handig maar soms ook verwarrend is het dat in veel sleutels nog wel de 'oude' geslachtsindeling is aangehouden (dus *Polyporus* (*Dichomitus*) *campestris* (Hazelaarhoutzwam) staat ook in de sleutel voor het geslacht *Dichomitus*). Er staan voor ons nieuwe soorten in (zoals *Hapalopilus ochraceolateritius* en *Physisporinus furcatus*) maar er zijn ook soorten en namen overboord gezet ("Espèces non retenues") zoals *Antrodia albida*

Afbeelding en bespreking van *Gano-derma lipsiense*.

van soort-arealen enzovoorts, maar die aspecten blijven onderbelicht.

Er valt niet te aan te ontkomen om deze uitgave te vergelijken met de 'Poroid fungi of Europe' door L. Ryvarden en I. Melo (2e editie, 2017). Er is natuurlijk overlap, maar de foto's van vrijwel alle behandelde soorten in 'Polypores' en de enorme hoeveelheid originele informatie maken voor de liefhebber de aanschaf zeker de moeite waard.

Ten slotte: het is aan te raden om het lijvige werk alleen op een tafel liggend te raadplegen, want het ziet er enigszins kwetsbaar uit.

Peter-Jan Keizer & Eduard Osieck

Fungi of temperate Europe. Th. Laessle & J.H. Petersen. Princeton University Press 1715 pag. in 2 delen. ISBN 978-0-691-18037-3

Eind 2019 verschenen twee kloeki delen met de titel 'Fungi of temperate Europe'. In dit werk worden meer dan 2800 soorten paddenstoelen afgebeeld. Daarnaast worden meer dan 1000 gelijkeni soorten kort besproken. Het eerste deel bevat wat vroeger de plaatjeszwammen en boleten werden genoemd; het tweede, even dikke deel, bevat de overige paddenstoelen en schimmels evenals een aantal slijmzwammen.

Met bijna 1400 soorten plaatjeszwammen en boleten is er geen enkel fotoboek dat ook maar in de schaduw van dit boek kan staan. Bij de keuze voor de foto's is niet alleen aandacht geschonken aan de grote spectaculaire paddenstoelen, maar is ook ruim aandacht geschonken aan allerlei klein spul. Daardoor bevat dit boek ook foto's van nogal wat soorten waarvan er nauwelijks goede foto's beschikbaar waren. Dat geldt in nog sterkere mate voor deel

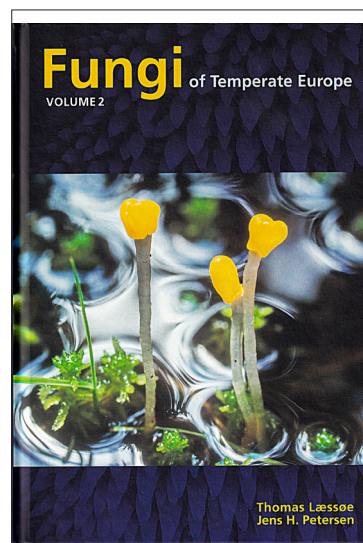
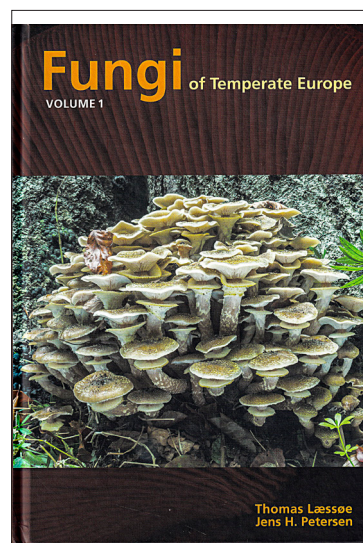
twee, waarin relatief grote aantallen zelden afgebeelde korstzwammen, trilzwammen en kleine ascomyceten op voortreffelijke wijze zijn afgebeeld. We krijgen de indruk dat de fotografen er een bijzonder genoeg in hebben geschept om juist de pracht van de kleine soorten te benadrukken. Slechts heel af en toe is een foto van mindere kwaliteit. Bijna altijd is de kwaliteit van de foto's, die gemaakt zijn door een groot aantal mycologen, juist zeer hoog. Doorbladeren van het boek is daarmee een permanent genot.

De beschrijvingen van de paddenstoelen zijn over het algemeen (zeer) kort gehouden, maar zijn vaak zeer treffend. Voor de microscopie wordt meestal maar een enkel kenmerk genoemd, en is het onvermijdelijk dat soorten die alleen microscopisch onderscheiden kunnen worden, tamelijk overlappend beschreven zijn. Daar staat tegenover dat in veel gevallen ook detailopnamen zijn toegevoegd, bijv. van het poriënoppervlak van buisjeszwammen, de toch-vaak-niet-zo-gladde oppervlakte van korstzwammen, de randharen van kleine bekerzwammetjes, enz.

Het boek bevat geen determinatiesleutels. Wel zijn zogenaamde paddenstoelenwielen opgenomen, diagrammen waarin saillante kenmerken zijn opgenomen en waar aan de buitenzijde vertegenwoordigers van die groepen met hun betreffende kenmerken zijn afgebeeld. Maar doordat de kenmerken in het binnenste deel van het wiel microscopische kenmerken zijn (zie bijvoorbeeld p. 56–57 wanneer je een paddenstoel met een witte sporee op naam wilt brengen, of p. 1546–47 als je met een zwarte kernzwambent thuisgekomen), is het twijfelachtig hoe bruikbaar zulke wielen zijn. In een aantal gevallen ontkom je er niet aan om de meeste mogelijkheden door te lezen voordat je weet welke groep het beste past. In zulke gevallen zal de verleiding dan groot zijn om via bladeren en foto's kijken tot een naam voor de paddenstoel te komen. Maar dat lijkt ook de bedoeling van de auteurs. Naar hun mening nemen beschrijvingen veel ruimte in en zijn ze vaak lastig te volgen, terwijl foto's de soorten beter karakteriseren dan woorden (p. 9).

Een groot aantal van de plaatjeszwammen en boleten (meer dan 80%) is ook uit Nederland bekend. Daarnaast bevat het boek soorten die karakteristiek zijn voor oude naaldbossen en soorten die voorkomen in loofbossen op kalkrijke bodem.

De gebruikte nomenclatuur is zeer modern en wijkt daardoor regelmatig af van de namen zoals die in Nederland gebruikt worden. Om het gebruiksgemak van dit boek te verbeteren zal er daarom op de webstek van de NMV een lijst geplaatst worden met daarin voor alle afgebeelde soorten de naam die in de Beknopte Standaardlijst wordt gebruikt. Ook ten opzichte van de Funga Nordica is de naamgeving in een aantal gevallen aanmerkelijk en opmerkelijk

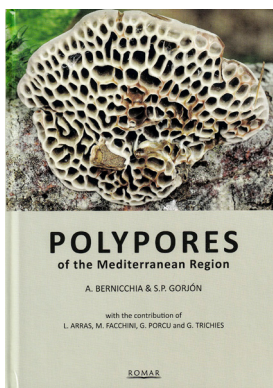

moderner. De auteurs schrijven, zonder verdere toelichting, dat ze voor de opgenomen soorten de meest moderne beschikbare naam hebben gekozen (p.41). Daarmee is dan automatisch verondersteld dat een modernere naam ook een beter inzicht geeft dan vroeger gebruikte namen, een uitgangspunt dat in sommige groepen zeer wel verdedigbaar is (bijvoorbeeld bij de boleten), maar in andere gevallen aanmerkelijk dubieuzer is (trechterzwammen, mycena's met niet-amyloïde sporen) doordat de kwaliteit van de aan die nieuwe namen ten grondslag liggende stambomen in een aantal gevallen te kort schiet. De onderliggende argumentatie is gedocumenteerd, maar vereist nogal wat zoekwerk. Bij het wiel voor de trechterzwamachtigen (p. 98–99) wordt met nummers kort verwezen naar literatuur die verder inzicht geeft. Maar het vereist uithoudingsvermogen om uit te zoeken wat de reden is dat het oude geslacht *Clitocybe* zo sterk is opgesplitst. En in sommige gevallen leidt de nadruk op moderne ideeën over verwantschap tot onhandigheden; zo staan de in het veld niet te onderscheiden tandzwammen, *Schizopora radula* en *S. paradoxa* (als *Xylodon paradoxus*), ruim 100 pagina's uit elkaar.

De literatuurverwijzingen staan in deel 2. Ook de index tot de soorten staat in het tweede deel, waardoor het vaak nodig is om beide delen tegelijk binnen handbereik te hebben. Wel staat op de binnenzijde van de omslag een lijst met in het betreffende deel behandelde genera, en een verklarende woordenlijst.

Onze kritische opmerkingen doen natuurlijk niets af aan onze lof voor het boek. Er zijn geen boeken met een vergelijkbaar aantal foto's van zeer hoge kwaliteit van de diversiteit aan paddenstoelen. De prijs voor beide delen (minder dan 100 euro) maakt dit boek feitelijk tot een koopje. Kortom: het is duidelijk dat elke mycoloog van de aanschaf van dit boek zal profiteren. Omdat dit boek een standaardwerk voor afbeeldingen zal worden, zullen de in dit boek gebruikte namen waar nodig als synoniem van de in ons land gebruikte namen opgenomen worden in [Verspreidingsatlas.nl](https://www.verspreidingsatlas.nl).

Thom Kuyper & Nico Dam

Bernicchia, A. & S.P. Gorjón, 2020. Polypores of the Mediterranean Region. Romar SRL, Segrate, Italy. (info@romar-editrice.it) ISBN 978-88-96182-14-7. Prijs ca. €100.

Nog een boek over polyporen! Ook dit is weer een prachtig boek, met beschrijvingen van en sleutels tot 435 soorten, moderne nomenclatuur, veel niet eerder gepubliceerde foto's en ook hier kleurenfoto's van de microscopische details. De foto's zijn overwegend van prima kwaliteit, ook de microfoto's. Vanwege de sterke nadruk op de soorten rondom de Middellandse Zee is dit boek misschien wat minder relevant voor onze streken dan het hierboven besprokene, maar toch; klimaatverandering en zo...

Nico Dam

